

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ש"ק פ' קרח תשע"ח

מעלת כתיבת נביאים על קלף לקרה"ת בביהכנ"ס

תשלום עבור הנזק לנביא שהושאל לביהכנ"ס

מעלת נביאים הכתובים על קלף לעתיד לבא

לפני הרבה שנים יהודי תרם לביהכנ"ס לדרמן כל ספרי כתובים שנכתבו על קלף, ובזמנו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר דברי חיזוק לתורם, שבאמת חז"ל אמרו דברים שבע"פ אי אתה רשאי לכותבן (גיטין ס:), וכל ההיתר להדפיס משניות וגמרות הוא רק משום "עת לעשות לה" – דהיינו שבלי זה תשתכח התורה ח"ו, אבל לעתיד לבוא שיתקיים בנו "ומלאה הארץ דעה" (ישעיה י"א ט'), כולם כבר יזכרו התורה וממילא לא יהיה צורך לכתוב דברים שבעל פה, ואדרבה כל מה שנכתב כבר יגנזו משום שלא יהיה שום צורך בהם, אבל בתורה שבכתב, הנביאים וכתובים שנכתבו, אדרבה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה, וממילא הם ישארו, זאת אומר שלעתיד לבא, רוב הספרים שנמצאים כאן בבית מדרשנו, לא יהיה שום צורך להם, אבל הנביא שמואל שעכשיו נכתב בהידור רב, זה ישאר לעולמי עולמים.

מניעת ביטול תורה

והנה במעלת כתיבת נביאים על קלף, חוץ ממה שהביא המ"ב (סי' רפ"ד סק"א) בשם רבינו הגר"א זצ"ל (וע"ע אריכות במעדני יו"ט ח"ה סי' ל"ב), בודאי זה ימעט ביטול תורה, דהרי עד היום היו מקרים שהיינו צריך להמתין עד שיביאו הנביא שמואל מביהכנ"ס אחר, וזה גרם לביטול תורה של כל המתפללים.

מעלת קריאת הפטורה ע"י בעל קורא – ברוב עם הדרת מלך

אבל בנוסף לכך, יש בקריאת הפטורה מתוך הנביא שנכתב על קלף, מעלה גדולה כזו שלכאורה גוברת על ביטול תורה, זאת אומרת אע"ג דקיי"ל ת"ת כנגד כולם – א"א להעריך השכר של דקה אחד של ת"ת – בכל זאת יש מעלה בקריאת הפטורה מנביא שנכתב על קלף יותר מביטול תורה, והיינו משום שבשו"ת חת"ס (או"ח סי' ס"ח) נשאל בענין הקהילות שנוהגים שכל הציבור אומרים הפטורה בקול, יחד עם העולה למפטיר, והביא שבעצם קריאת הפטורה ע"י העולה, יש לדון בו משום דברים שבכתב א"א רשאי לאומרם בע"פ, דהרי הבי"י (או"ח סי' מ"ט) הסביר טעם האיסור לקרא דברים שבכתב בעל פה, משום חסירות ויתירות, וקרי כתיב, ודרשות שדורשין מהכתב, וא"כ כל מי שקורא מספר שאינו מדוקדק הו"ל ג"כ החסרון של דברים שבכתב שקוראן בע"פ, ובמיוחד בליקוטי הפטורות יחד שמלקטים פרשיות מפוזרות ומדפיסן כולם יחד, ולכן הי' נראה שאם קורא הפטורה מתוך החומש יש חסרון של "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה", אבל הרבה ראשונים ס"ל שכל האיסור הוא רק כשאומר הדברים שבכתב בעל פה כדי להוציא אחרים יד"ח, ולכן אם כל אחד קורא את הפטורה לעצמו, אין כאן החסרון הזה, ובזה יישב מרן חת"ס זצ"ל מנהג הקהילות שנוהגים שכל הציבור אומרים הפטורה.

אבל בכל זאת כאשר יש נביא שנכתב בקלף, והבעל קורא מוציא את הציבור, והם אינם צריכים לקרא יחד אתו משום שהוא יכול להוציאם כיון שקורא מתוך הנביא שנכתב בקלף, יש כאן מעלה של ברוב עם הדרת מלך, והיא מצוה גדולה עד למאוד כמבואר בברכות (נ"ג.), היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם, ב"ש אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו, וב"ה אומרים אחד מברך לכולם משום שנאמר "ברוב עם הדרת מלך", וסברת ב"ש משום ביטול בית המדרש, ופרש"י וז"ל שבזמן שאחד מברך לכולם הם צריכים לשתוק מגרסתם כדי שיתכוונו כולם, וישמעו אליו ויענו אמן עכ"ל, ובתרא"י (שם ל"ט: לדפי הרי"ף) ביאר יותר, וז"ל כל אחד ואחד מברך לעצמו מפני ביטול בית המדרש, שצריכין כולם לשמוע הברכה כולה, ולענות אמן אחר המברך, **ונמצא שמתבטלין בעניית אמן יותר ממה שיתבטלו כשיברך כל אחד ואחד בפני עצמו**, וב"ה אומרים דלא חיישינן לביטול כזה, שיותר טוב שיברך אחד לכולם משום ברוב עם הדרת מלך עכ"ל. הרי מבואר דלבי"ש הביטול תורה של עניית אמן, יותר חשוב מברוב עם הדרת מלך, ואילו ב"ה ס"ל שעדיף לקיים המצוה ברוב עם, ע"י שאחד יברך על הנר ויוציא את כולם, אע"פ שזה יגרום לביטול תורה.

להלכה נפסק בשו"ע (סי' רח"צ סי"ד) כמו ב"ה שאחד יברך לכולם משום ברוב עם הדרת מלך – הרי מפורש שהמעלה הזו של ברוב עם הדרת מלך גוברת ויותר חשובה מביטול תורה, וא"כ כשאנחנו זוכים להכנסת נביא שמואל לבית מדרשנו, הרי זו שמחה גדולה לכולנו, אב"א שנוכל לקיים המצוה ברוב עם הדרת מלך, ואב"א שעד היום קרה שהיינו צריכים להמתין אחרי קרה"ת עד שקבלנו הנביא שמואל בהשאלה מביהכ"ס אחר, וזה גרם להרבה דקות ביטול תורה, ועכשיו שיש לנו הנביא, ובעזה"ש"י לא יהי הביטול תורה – על זה לבד היה שוה לכתוב את הנביא, משום השכר של תלמוד תורה ומניעת ביטול תורה.

דין קדימה לבעל הס"ת בקריאה ראשונה לזכות לכל המצוות והעליות באותה שבת

עוד הערה בענין שמחת היום: הפוסקים דנו בענין הקריאה הראשונה בהכנסת ס"ת, ומסברא אמינא דה"ה בנביא ג"כ. במנהגי וורמיישא (ח"ב עמוד רמ"א) מובא שבשבת הראשונה להכנסת הס"ת, כל הכיבודים שייכים לבעל הס"ת, והכי מבואר גם מתוך תשובה של הגר"ש קלוגר זצ"ל (ספר סת"ם בסוף הספר – הלי קרה"ת סי' י"ז עמוד מ"א) לקהלה, שם יש קבוצת אנשים שהכניסו ס"ת לביהכ"ס, ובאותו שבת הי' שם חתן, והמנהג שם היתה שהחתן והמחותנים יש להם את הזכות של כל הכיבודים, ופרצה מחלוקת גדולה שם, ובעלי הס"ת אסרו לאחרים לקרא מס"ת שלהם, והגר"ש קלוגר זצ"ל הצדיק את הטענה של בעלי הס"ת, וכן פסק הג"ר ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל בספרו אמת לעיקב (הלי מצות ס"ת עמוד י"ז – נדפס בשנת תקמ"ד) שיש לבעל הס"ת דין קדימה אפילו על בעל ברית. ולכאורה הסברא אומרת, דה"ה למי שמכניס נביא לביהכ"ס, שיש לו את הזכות לעלות למפטיר בפעם הראשונה שקוראים מהנביא.

תשלום עבור הנזק לנביא שהושאל לביהכ"ס

מעשה שהיה בראובן שהשאל נביא שכתוב על קלף לביהכ"ס, והרשה להם להשאילו לצורך קריאת הפטורה למנינים מסויימים באזור שידועים שהם אחראים. והנה בשבת אחת שהיתה שבת חופשה בישיבה באזור, התפללו שם משפחת החתן וכל המחותנים, והם באו לשאול את הנביא, אבל לא נזהרו, וחלק גדול ממנו התרטב והאותיות נתקלקלו באופן שאי אפשר לתקנו, ועל הצד הטוב ביותר הוא יהיה מנומר, אבל בודאי שלא יהיה שלם, ויחסר לו את כל המעלה של קריאה מתוך נביא שלם.

מחלוקת הפוסקים אם השואל חייב לשלם על אונס שקרה לספר שהושאל לו

ראובן תבע את המשפחה על הנזק הגדול, ובהתחלה טענו שהנזק נגרם באונס ולכן הם פטורים מלשלם, משום שסיבת התחייבות של שואל על אונסים, היא רק משום שכל הנאה שלו, ואין למשאל

שום הנאה כמבואר בב"מ (צ"ד:) ונפסק להלכה בשו"ע (ח"מ סי' ש"מ ס"א), ולפ"ז טענו המשפחה שהם פטורים מלשלם כיון שהם שאלו נביא, והרי הסמ"ע (סי' ע"ב סק"ב) מביא שו"ת הר"ן (סי' י"ט) שאם ראובן השאיל ספר לשמעון, כיון שראובן עשה מצוה, א"כ אין כל ההנאה של שמעון השואל, משום שראובן המשאיל נהנה משום פרוטה דרב יוסף, וא"כ חזר השואל להיות כשומר שכר, וממילא פסק הר"ן ששמעון השואל פטור מאונסין. בנוסף לכך הקצוה"ח (שם סל"ד) כ' שיש עוד סברא לפטור את השואל, משום דמללה"נ וממילא השואל ספר אינו נחשב כנהנה.

אבל כידוע שהנתיבות (סי' ע"ב סק"ז) חולק על הקצוה"ח, וכ' דיש שלש סיבות למה אין כאן פטור של מללה"נ, אב"א משום שתלמוד תורה ניתן ליהנות ממנו (ע"ע בחי' ר' אבהרם מן ההר בנדרים מ"ח. וכן בהקדמה לאגלי טל), ואב"א משום שיכול ללמד לאחר בשכר וממילא שפיר נהנה מלימודו, ואב"א שהשואל יכול להשכיר הספר לאחר באופן שאינו עובר על משאחז"ל אין השואל רשאי להשאיל (וכבר יש אריכות בשאלה זו במעדני יו"ט ח"ז סי' ח"ט), אבל למעשה אחרי דרישות וחקירות נתברר שלא היה שום אונס אלא פשיעה ממש מחוסר זהירות, ולכן זה פשוט שמשפחת החתן חייבים לשלם לראובן עבור ההיזק.

האם יש להעדיף לקרא מס"ת או מנביא שנכתב ביותר הידור משום "זה קלי ואנוהו"

המזיק טען שאפילו אם הוא צריך לקנות נביא חדש, או לשלם לסופר לכתוב חלק גדול מהנביא שניזוק, אבל כיון שהנביא שנתרטב נכתב בהידור רב ע"י סופר מומחה שלוקח מחיר יקר מאוד, ויש לו אפשרות לקנות נביא אחר שכשר למהדרין ומוגה כראוי, אינו חייב לשלם לסופר יקרן לכתוב נביא עם כל ההידורים. מאידך גיסא ראובן טען, שכל קריאה בציבור בנביא המהודר שלו נזקפה לזכותו, וממילא כיון שהנביא נכתב בהידור רב, נזקפה לו הזכות של קריאה מהודרת, וא"כ לא יתכן שיחזירו לו נביא שאינו כ"כ מהודר.

אבל המזיק טען שבשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' ס"ג) וכן בקובץ תשובות (ח"ג סי' ט"ו) כ' שבקרה"ת המצוה היא הקריאה, ולא שייך הידור בקריאה מתוך כתב מהודר, ומה"ט פסק מרן הגריש"א זצ"ל (שם ובחשוקי חמד על מגילה כ"ז). שאם יש שני ס"ת כשרים, אין מצוה לקרא דווקא מהס"ת המהודר, והא דשנינו בשבת (קל"ג:) התנאה לפנינו במצוות, בספר תורה נאה, בדיו נאה, בקולמוס נאה, בבלבד אומן, היינו רק לצורך מצות כתיבת ס"ת, וזה לא שייך בנביא שהמצוה של "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" היא רק על ס"ת ולא על נביא (וע"ע משי"כ בזה במעדני יו"ט ח"ז סי' י"ג), ולפ"ז טען המזיק אין שום נ"מ ביופי והידור של הנביא, וא"א לחייבו לשלם לסופר שכתבו, שיכתוב שנית מה שצריך לתקן, כאשר המחיר שהוא גובה עבור ההידורים שלו הוא הרבה יותר מהמחיר הרגיל.

ספיקת הגמ' במי שהפריש שור לעולתו וגנבוהו ממנו

כדי לפשוט ספק זה, יש להקדים הסוגי' בב"ק (ע"ח:) בעי רבא, הרי עלי עולה והפריש שור, ובא אחר וגנב, מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן, או בעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה (פרש"י דאמר ליה, עולה קא מחייבת, ועולה משלימנא לך גבי הקדש, ולא אפסדתיך תו מידי, דהא יוצא בה אתה נדרך), דתנן הרי עלי עולה, יביא כבש, ר' אלעזר בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה, מאי, מי אמרינן שם עולה קביל עילויה, או דילמא מצי אמר ליה, אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד. בתר דאיבעיא הדר פשטה, גנב פטר עצמו בכבש לרבנן, בעולת העוף לר' אלעזר בן עזריה. להלכה פסק הרמב"ם (הלי' מעשה הקרבנות פט"ז ה"ז) וז"ל אמר הרי עלי עולה והפריש שור וגנב, פוטר עצמו בשה עכ"ל.

הוכחת השער המלך שהגנב פטור מלשלם

השער המלך (הלי' חובל ומזיק פ"ז ה"ד) הוכיח מהרמב"ם שפסק לגבי בעל הבהמה שיכול לפטור את עצמו בשה, דזה רק הלכה של בעל הבהמה (וכן הוכיח המהר"י קורקוס בהלי' מעשה הקרבנות פט"ז ה"ז), אבל הגנב

אינו יכול לפטור את עצמו בשה, וראיי לדבר, שהרמב"ם בהל' גניבה לא הזכיר מה דינו של הגנב באופן כזה, משמע שאינו פוטר את עצמו בשה, והסביר טעם הדבר לפי מה שפרש"י והראב"ד בסוגי', שכל ספיקת הגמ' היא רק אליבא דר' שמעון שקדשים שחייב באחריותן חייב, וכיון שהשור גורם לממון לבעלים, נחשב כממונס, אבל לפי רבנן החולקים על ר"ש, וס"ל שגם בקדשים שחייב באחריותן הגנב פטור משום שדבר הגורם לממון לאו כממון דמי, א"כ אין לבעלים שום תביעת ממון בשור.

מחלוקת אם ספיקת הגמ' היא לגבי הקרן או לגבי הכפל

והנה נחלקו המפרשים בביאור שיטת רש"י, אם ספיקת הגמ' בב"ק היא לגבי תשלום הקרן או לגבי תשלום הכפל, דהרי השלטי גיבורים בב"ב (סוף דף ו. לדפי הרי"ף) כ' דזה ברור שהגונב מהקדש, גם אם אינו חייב לשלם ד' וה' בטבח ומכר, מ"מ חייב לשלם הקרן, וכל ספיקת הגמ' בב"ק (ע"ח:) היא רק אליבא דר"ש כמו שפרש"י, והנידון הוא לגבי תשלום הקרן, דכיון שחייב הגנב הוא לבעלים, והם יכולים להפטר בכבש, א"כ גם הגנב יכול להפטר בכבש לבעלים, ואינו מפסיד כלום להקדש כיון שהבעלים חייבים באחריות הקרבן. אבל לפי החכמים דקיי"ל כוותייהו, כיון שהקרוב אינה נחשבת כממון הבעלים, הרי היא שייכת להקדש ולא לבעלים, ולכן צריך לשלם להקדש את השווי של השור שהזיק (אע"פ שהבעלים יכולים להביא כבש, ועי' מש"כ בקה"י בב"ק סי' ט"ז).

אבל בקובץ שיעורים (ב"ק אות ע"ג) ואמרי משה (סי' מ' סק"ח) ומרחשת (ח"ב סי' ל"א אות ה' סק"ג ד"ה ובוה) כ' שעבור הקרן בודאי צריך לשלם שור, דהרי הפסיד להקדש שור, וכל ספיקת הגמ' היא רק לגבי הכפל שצריך לשלם לבעלים (דאין כפל להקדש כמו שדרשו מהפסוק "וגונב מבית האיש" ולא מבית הקדש), דהרי לענין תשלום הכפל דבעינן שיהא לנגב דין בעלים על שור זה של הקדש, י"ל שאין הגנב צריך לשלם לו יותר מדמי הכבש, משום שהבעלות שלו על השור היא רק כמידת החיוב ממון שלו מן הדין, ולא כמידת מה שרוצה לקיים מצוה מן המובחר, משא"כ לגבי תשלום הקרן, שאינו תלוי בבעלות שלו על השור, אלא שהגנב חייב לשלם לו מדין דבר הגורם לממון, וגרם לו היזק, א"כ הא גופא שאינו יכול לקיים מצוה מן המובחר נחשב כגרם היזק, וממילא חייב לשלם דמי שור לבעלים (ועי' בשעה"מ הנ"ל), ואה"נ אפשר סגי אם ישלמו רק כבש לבעלים, משום שזה מה שהזיקם.

שיטת המהר"ם מינץ דמי שגנב אתרוג מהודר יכול להחזיר אתרוג שאינו מהודר

בשו"ת מהר"ם מינץ (סי' קי"ג) דן במי שגנב אתרוג מהודר ופסלו, אם יכול להחזיר אתרוג אחר שאינו מהודר כלל אלא כשר לברכה, או שמא הבעלים יכולים לטעון שרוצים לקיים מצוה מן המובחר, והוכיח מהסוגי' הנ"ל בב"ק שיכול לפטור א"ע בכבש, ואינו צריך לשלם עבור שור, משום שהבעלים לא יכלו למכור את השור שהקדישו ולקבל דמים, ולכן הגנב שהזיק האתרוג יכול לפטור א"ע בהשבת אתרוג שאינו מהודר, ואין הבעלים יכולים לומר "אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד", וכן פסקו הא"ר (סי' תרנ"ו סק"א) – אבל ע"ש שהוסיף בשם המהר"ם מינץ, דמה שאתרוג גדול שוה יותר מאתרוג קטן אחר החג, חייב לשלם לו.

קושיית המל"מ וחכם צבי על המהר"ם מינץ

אבל המל"מ (הל' מעשה הקרבנות פט"ז ה"ז) דחה ראיית המהר"ם מינץ, דבעולתו לא הי' יכול למוכרו, דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום (פסחים פ"ט:), נמצא שחייבו של הגנב הוא רק עבור התשלום של הנודר כדי לקיים הנדר שלו, משא"כ באתרוג שהנגזל יכול לטעון שהי' מוכרו בדמים יקרים, נמצא שחייב לשלם לו כמה שהפסידו, וכבר העיר כן בשו"ת חכם צבי (סי' ק"כ), וכתב ששגגה יצאה ביד המהר"ם מינץ, והוסיף דמסברא הוא דבר פשוט, אילו גנב ס"ת שוה אלף זוז מחמת הידורו בקלף יפה וסופר אומן, היעלה על הדעת שהגנב יכול לפטור א"ע בס"ת ששוה רק חמישים זוז בטענה שיוצא ידי

מצות כתיבת ס"ת גם בזה, הא ליתא, דא"כ בסוגי בב"ק הנ"ל, רבא היה יכול לומר רבותא טפי, דאפילו בס"ת שיש לו דמים ומותר למוכרה לכתחילה כדי ללמוד תורה ולישא אשה, נמי פטר גנב נפשיה בס"ת שאינו מהודר, וכיון שלא אמר כן, בודאי אינו יכול לפטור עצמו בספר קטן שאינו מהודר, וכן פסקו שו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' קכ"ט) ושו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' שכ"ט) ושו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' כ"ט) ובשו"ת שואל ומשיב (תליתאי ח"ג סי' ל"ג ד"ה אשר). הפמ"ג (סי' תרנ"ו משב"ז סק"א) הביא המחלוקת הנ"ל, והוסיף שאם הזיק אתרוג בשוגג, גם החכם צבי ודעימיה יודו שיכול להחזיר לו אתרוג קטן.

ביאור החתם סופר בשיטת המהר"ם מינץ

מרח החת"ס זצ"ל (גיטין נ"ד: בסוגיית הכהנים שפיגלו – עמוד תנ"ג ד"ה ולעני"ד) יישב שיטת המהר"ם מינץ, דס"ל כיון שקנה אתרוג מהודר לכבד בוראו מהונו, נדר גדול נדר לאלוקי ישראל, ואסור למוכרו, והכי משמע בראב"ד וברשב"א (בשטמ"ק בב"ק שם) וברמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פט"ז ה"ז), שהחידוש הוא דמצוי פטר נפשיה בכבש, דסד"א כיון שכבר הפריש שור, הו"ל כאילו נדר לכבד בוראו דווקא בשור, קמ"ל כיון שגנב יי"ח בכה"ג, משמע הא כל זמן שהמצוה מהודרת קיימת, הרי נדר גדול נדר לכבד בוראו דווקא בזה. והוסיף דהסוגי בב"ק קאי לשיטת ר' שמעון דס"ל דבר הגורם לממון כממון דמי (כתובות ל"ד.), אבל מצד עצם הגניבה לא היה חייב לשלם כלל ד"מבית האיש" ולא מבית הקדש, וא"כ י"ל כיון שנתן לו כבש, מטעם הידור מצוה לא הוי גורם לממון, אבל אגן קיי"ל (רמב"ם הל' גניבה פ"ב ה"א, ועי' בש"ד חו"מ סי' שפ"ו סק"י) דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, ומ"מ באתרוג חייב לשלם, דאתרוג אינו קדוש, והוא ממש ממון בעלים, וא"כ פשיטא שצריך לשלם אתרוג מהודר כעין שגנב עכתי"ד מרח החת"ס זצ"ל.

ביאור המנחת שלמה בשיטת המהר"ם מינץ

בשו"ת מנחת שלמה (ח"ג סי' ק"ד ד"ה אמנם) יישב את הפסק של המהר"ם מינץ באופן אחר, דבודאי כ"כ באופן שאינו יכול למכור את האתרוג, כגון במקום שכל אחד יש לו אתרוג כבר, או ביו"ט ראשון שאינו יכול למוכרו מחמת החג, דבכה"ג האתרוג אינו בר דמים, ובכה"ג יכול להחזיר לו אתרוג שאינו מהודר כמו הסוגי בב"ק, ואילו המל"מ ס"ל דמה שאינו יכול למכור מחמת מקרה לאו כלום הוא, משא"כ בהקדש דלאו דיליה הוא ע"ש.

שיטת המהרש"ם ותורה לשמה

אמנם בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' מ"ז) פסק שהעיקר הוא כשיטת המל"מ והחכם צבי וחייב להחזיר לו אתרוג מהודר, וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' רט"ו). בשו"ת תורה לשמה (סי' שני"ד) ג"כ נשאל כעין שאלה זו, בענין ס"ת ותפילין מהודרות, ואחד פשע בהם והזיקם, וכ' דיש לחלק בין ס"ת שמוקדש לביהכ"ס של רבים שא"א למוכרו, ובין תפילין שהבעלים יכלו למוכרם, דאם יכול למוכרם והם שלו, הרי הפסיד ממון, משא"כ בס"ת שא"א למוכרו ודינו כמו בקרבן.

לפ"ז לכאורה י"ל בנד"ד, כיון שראובן יכול למכור את הנביא שלו (באופן שלא הקדישו לביהכ"ס), ממילא המזיק צריך לשלם לסופר מומחה לכותבו בהידור כמו שהיה.

סיכום לדינא

תבנא לדינא, מי ששאל מחבירו נביא שנכתב על קלף והזיקו, חייב לשלם לו את שווי כפי ההידורים שנכתב ע"י סופר מומחה, לא מיבעיא לשיטת המל"מ והחכם צבי, אלא לפי ביאורם של החת"ס או של המנחת שלמה, גם המהר"ם מינץ יסכים לכך. בשו"ת תורה לשמה חידש שאם הנביא הי' שייך לביהכ"ס, כיון שאינם יכולים למוכרו, יכול המזיק לפטור א"ע בנביא שאינו כ"כ מהודר.